

Vec C-60/22

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

1. február 2022

Vnútroštátny súd:

Verwaltungsgericht Wiesbaden

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

27. január 2022

Žalobca:

UZ

Žalovaný:

Spolková republika Nemecko

Predmet konania vo veci samej

Právo na ochranu údajov – Nariadenie 2016/679 (všeobecné nariadenie o ochrane údajov) – Článok 5 ods. 2 – Zodpovednosť – Článok 17 ods. 1 písm. d) a článok 18 ods. 1 písm. b) – Zákonnosť spracovania – Nárok na vymazanie alebo obmedzenie – Použitie spracovaných údajov

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Výklad práva Únie, článok 267 ZFEÚ

Prejudiciálne otázky

1. Vedie chýbajúce, respektíve opomenuté alebo neúplné dodržanie povinností na základe zásady zodpovednosti prevádzkovateľa podľa článku 5 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov), napríklad v dôsledku chýbajúcich alebo neúplných záznamov o spracovateľských činnostiach podľa článku 30 všeobecného nariadenia o ochrane údajov alebo chýbajúcej dohody o spoločnom postupe podľa článku 26 všeobecného nariadenia o ochrane údajov k tomu, že spracovanie údajov je v zmysle článku 17 ods. 1 písm. d) všeobecného nariadenia o ochrane údajov a článku 18 ods. 1 písm. b) všeobecného nariadenia o ochrane údajov nezákonné, takže dotknutá osoba má nárok na vymazanie, respektíve obmedzenie?
2. V prípade, ak je odpoveď na prvú otázku kladná: Vedie existencia nároku na vymazanie, respektíve obmedzenie k tomu, že spracúvané údaje sa nezohľadnia v súdnom konaní? A to v každom prípade vtedy, ak dotknutá osoba v súdnom konaní namieta proti použitiu?
3. V prípade, ak je odpoveď na prvú otázku záporná: Vedie porušenie článkov 5, 30 alebo 26 všeobecného nariadenia o ochrane údajov prevádzkovateľom k tomu, že vnútroštátny súd v prípade otázky súdneho použitia spracovania údajov môže tieto údaje zohľadniť len vtedy, ak dotknutá osoba s použitím výslovne súhlasí?

Uvedené predpisy práva Únie

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane

údajov) (Ú. v. EÚ L 119, 2016, s. 1), odôvodnenie 82, články 5, 9, 17, 18, 26, 30, 94

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/32/EÚ z 26. júna 2013 o spoločných konaniach o poskytovaní a odnímaní medzinárodnej ochrany (Ú. v. EÚ L 180, 2013, s. 60), odôvodnenie 52

Charta základných práv Európskej únie, články 7 a 8

Uvedené vnútroštátne predpisy

Bundesdatenschutzgesetz BDSG (zákon o ochrane osobných údajov) (BGBl. I s. 2097), § 43 ods. 3

Zhrnutie skutkového stavu a konania

- 1 Žalobca sa bráni voči zápornému rozhodnutiu Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Spolkový úrad pre migráciu a utečencov, Nemecko) a domáha sa priznania postavenia utečenca podľa § 3 Asylgesetz (AsylG) (azylový zákon). Základom rozhodnutia žalovanej je takzvaný elektronický spis Spolkového úradu MARIS, ktorý bol podľa článku 26 zaslaný súdu prostredníctvom elektronickej schránky pre súdy a správne orgány (ďalej len „EGVP“). V súvislosti s otázkami o úplnom poskytnutí spisu sa odkazuje na otázky, ktoré Súdnemu dvoru už boli predložené (vec C-564/21).
- 2 Existujú pochybnosti o tom, či záznamy o spracovateľských činnostiach v zmysle článku 30 nariadenia 2016/679 (všeobecné nariadenie o ochrane údajov) v súvislosti s takzvaným elektronickým spisom MARIS u žalovanej vôbec existujú, respektíve sú úplné. V súvislosti s elektronickým zaslaním spisu a určením povinností v tomto postupe neexistuje ani dohoda, respektíve ani zákonná úprava v zmysle článku 26 všeobecného nariadenia o ochrane údajov. Vnútroštátny súd si v priebehu konania tieto záznamy vyžiadal. Žalovaná však odmietla ich predloženie, okrem iného s odôvodnením, že v súvislosti s EGVP neexistuje dohoda podľa článku 26 všeobecného nariadenia o ochrane údajov.

Zhrnutie odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 3 Vzniká otázka, ako má súd aspoň v prípade (formálnej) nezákonnosti spracovania osobných údajov žalobcu u žalovanej s týmito údajmi zaobchádzať, keďže podľa smernice 2013/32 sa v prípade azylového konania podľa vnútroštátneho práva uplatní všeobecné nariadenie o ochrane údajov. Ani azylový zákon, ani Verwaltungsgerichtsordnung (Správny poriadok) k tomu neobsahujú žiadne ustanovenia.
- 4 Podľa odôvodnenia 52 smernice 2013/32 sa na spracovanie osobných údajov, ktoré v azylovom konaní uskutočňujú členské štáty podľa tejto smernice, vzťahuje

smernica Európskeho parlamentu a Rady 95/46/ES z 24. októbra 1995 o ochrane fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov a voľnom pohybe týchto údajov. Smernica 95/46 bola podľa článku 94 ods. 1 všeobecného nariadenia o ochrane údajov s účinnosťou od 25. mája 2018 zrušená. Avšak podľa článku 84 ods. 2 všeobecného nariadenia o ochrane údajov sa odkazy na zrušenú smernicu 95/46 považujú za odkazy na toto nariadenie. V dôsledku toho sa všeobecné nariadenie o ochrane údajov plne uplatní na konanie o priznaní medzinárodnej ochrany.

- 5 Už smernica 95/46 upravovala dokumentovanie automatizovaného spracovávaní údajov, takzvané oznámenie podľa článku 18 tejto smernice. Obsah oznámenia podľa článku 19 smernice 95/46 v zásade zodpovedal dnešnému článku 30 všeobecného nariadenia o ochrane údajov, pričom nové ustanovenie sa týka všetkých foriem spracovania, teda aj informačných systémov.
- 6 Počas platnosti smernice 95/46 mala žalovaná v súvislosti s elektronickým spisom MARIS k dispozícii len základný záznam o spracovaní v podobe oznámenia v zmysle smernice 95/46 (§ 4e BDSG v pôvodnom znení). Najmä úprava o zaobchádzaní s osobitnými kategóriami osobných údajov podľa článku 9 všeobecného nariadenia o ochrane údajov (článok 8 smernice 95/46) neobsahuje vtedajší záznam o spracovávaní (oznámenie). Takáto osobitná úprava o zaobchádzaní s údajmi podľa článkov 9 a 10 všeobecného nariadenia o ochrane údajov zrejme dodnes neexistuje. Keďže údaje týkajúce sa zdravia a náboženského vyznania sa, rovnako ako trestné odsúdenia, do elektronického spisu MARIS zaznamenávajú všeobecne rovnako ako takzvaná „bežná dokumentácia“. Osobitná ochrana bezpečnosti údajov nie je zrejme, okrem toho, že existuje protokolovanie prístupu. Do spisu žiadateľa o azyl je tak možné nahliadnuť z každej pobočky žalovanej v celom Nemecku rovnako ako z centrály.
- 7 Práve v súvislosti s vedením spisov a predkladaním spisov na súd má vnútroštátny súd značné pochybnosti o tom, že žalovaná dodržiava ustanovenia článku 5 ods. 1 všeobecného nariadenia o ochrane údajov v spojení napríklad s článkami 26 a 30 všeobecného nariadenia o ochrane údajov. V rozpore s požiadavkou súdu neboli záznamy o spracovateľských činnostiach predložené. V tejto súvislosti sa po rozhodnutí Súdneho dvora plánuje vypočutie vedúceho zodpovednej inštitúcie, teda žalovanej, v súvislosti s jeho zodpovednosťou podľa článku 5 ods. 2 všeobecného nariadenia o ochrane údajov.
- 8 Pred vypočutím sa však musí objasniť, či opomenutie povinností podľa všeobecného nariadenia o ochrane údajov a s tým súvisiaca protiprávnosť spracúvania údajov vedie k sankcii, ako vymazanie údajov podľa článku 17 ods. 1 písm. d) všeobecného nariadenia o ochrane údajov alebo obmedzenie spracúvania podľa článku 18 ods. 1 písm. b) všeobecného nariadenia o ochrane údajov. To aspoň vtedy, ak to požaduje dotknutá osoba, tu žalobca. V opačnom prípade by bol súd nútený, aby sa v rámci súdneho konania podieľal na nezákonnom spracovaní údajov. Úrad by mohol neustále bez sankcie porušovať všeobecné nariadenie o ochrane údajov.

- 9 V takomto prípade by mohol zasiahnuť len dozorný orgán podľa článku 58 všeobecného nariadenia o ochrane údajov. Uloženie pokuty Spolkovému úradu pre migráciu a utečencov však podľa vnútroštátneho práva neprichádza do úvahy. Podľa § 43 ods. 3 BDSG, ktorý vychádza z článku 83 ods. 7 všeobecného nariadenia o ochrane údajov, sa orgánom verejnej moci a iným verejnoprávnym subjektom neukladajú žiadne pokuty. Orgány verejnej moci nie sú motivované, aby postupovali v súlade so zákonom. To s následkom, že ustanovenia smernice 2013/32 sa dodržiavajú rovnako málo ako samotné všeobecné nariadenie o ochrane údajov.
- 10 Súdny dvor už rozhodol, že v okamihu spracovania musí „oznámenie“ (dnes: záznamy spracovateľských činností) existovať v plnom rozsahu, avšak nie skôr (vec C-92/09 a C-93/09, rozsudok z 9. novembra 2011, ECLI:EU:C:2010:662, bod 95 a nasl.). Tu boli osobné údaje žalobcu žalovanou spracované už od okamihu, v ktorom podal žiadosť o azyl (7. mája 2019). Tým aspoň podľa judikatúry Súdneho dvora museli v tomto okamihu v plnej miere existovať záznamy o spracovateľských činnostiach týkajúcich sa spisu MARIS (a tým pre azylový spis žalobcu). To sa však nestalo.
- 11 O tom, čo platí v tomto prípade, Súdny dvor doteraz nerozhodol ani podľa smernice 95/46, ani podľa všeobecného nariadenia o ochrane údajov. Ak vychádzame z toho, že ako dôkaz dodržania všeobecného nariadenia o ochrane údajov by prevádzkovateľ alebo sprostredkovateľ mali uchovávať záznamy o spracovateľských činnostiach, za ktoré sú zodpovední (odôvodnenie 82 všeobecného nariadenia o ochrane údajov), vzniká otázka, aké následky vyplývajú z nedodržania povinnosti príslušnej inštitúcie. v tomto prípade totiž zodpovednosť podľa článku 5 všeobecného nariadenia o ochrane údajov nemôže byť dodržaná.
- 12 Článok 83 ods. 5 písm. a) všeobecného nariadenia o ochrane údajov síce upravuje, že porušenie zodpovednosti podľa článku 5 všeobecného nariadenia o ochrane údajov sa môže potrestať pokutou až do výšky 20 000 000 Eur. To sa však, ako už bolo uvedené, podľa § 43 ods. 3 BDSG na spolkové úrady neuplatní. Článok 17 ods. 1 písm. d) všeobecného nariadenia o ochrane údajov však upravuje, že nezákonne spracovávané údaje sa na požiadanie dotknutej osoby aspoň vymažú.
- 13 Chýbajúce, respektíve neúplne záznamy o spracovateľských činnostiach vedú minimálne vo svetle článku 5 všeobecného nariadenia o ochrane údajov k presvedčeniu vnútroštátneho súdu o „formálnej“ nezákonnosti spracúvania údajov. Vzniká preto otázka, či v takomto prípade nemá dôjsť k vymazaniu alebo aspoň k zablokovaniu údajov. V opačnom prípade sa totiž pre nedostatok prípadných sankcií všeobecné nariadenie o ochrane údajov nemôže účinne vykonať.
- 14 Pokiaľ je známe, napríklad Francúzsko počas platnosti článku 18 a nasl. smernice 95/46 vo vnútroštátnom práve stanovilo, že v prípade súdneho konania existuje prísny zákonný zákaz použitia týkajúci sa tých osobných údajov, ktoré neboli získané oznámením príslušnej inštitúcie na dozorný orgán (CNIL), keďže

používanie údajov bolo z dôvodu chýbajúcej dokumentácie nezákonné. Tak došlo k sankcii už aspoň tým, že súd nesmel údaje spracovať a použiť. Počas platnosti všeobecného nariadenia o ochrane údajov mali chýbajúce záznamy o spracovateľských činnostiach aj v Portugalsku a v iných členských štátoch viesť k zákazu použitia. Ide o mechanizmus, ktorý v Spolkovej republike Nemecko v rámci prebratia smernice 95/46 a aj počas platnosti všeobecného nariadenia o ochrane údajov neexistuje. Skôr tu bol položený základný kameň pre „strpenie“ neexistencie oznámenia.

- 15 Aj elektronické zaslanie spisu a návrhov žalovanej je spracovaním údajov v zmysle článku 4 bodu 2 všeobecného nariadenia o ochrane údajov, ktoré má dodržať zásady spracovania údajov podľa článku 5 všeobecného nariadenia o ochrane údajov. Preto aj tu vznikajú pochybnosti o formálnej zákonnosti spracovania údajov prostredníctvom zaslania takzvaného spisu Spolkového úradu a návrhov žalovanej príslušnou cestou. Aj tu chýbajú záznamy o spracovateľských činnostiach a úprava spoločnej zodpovednosti. Existuje síce Verordnung über die technischen Rahmenbedingungen des elektronischen Rechtsverkehrs und über das besondere elektronische Behördenpostfach (nariadenie o technických rámcových podmienkach elektronického právneho styku a o osobitnej elektronickej schránke pre úrady) z 24. novembra 2017 (BGBl. I s. 3803, zmenené článkom 6 zákona z 5. októbra 2021, BGBl. I s. 4607). Toto nariadenie upravuje zasielanie elektronických dokumentov súdom spolkových krajín a spolkovým súdom. Pritom môžu najvyššie spolkové úrady alebo vlády spolkových krajín pre ich oblasť v prípade verejnoprávných inštitúcií overiť identitu úradu alebo právnických osôb verejného práva, aby im umožnili prístup najmä k elektronickej schránke pre orgány verejnej moci (Besonderes elektronisches Behördenpostfach, BeBPo). Najvyššie spolkové úrady alebo viaceré vlády spolkových krajín môžu pre ich oblasti určiť aj verejnoprávnú inštitúciu. Kto to v skutočnosti je, nebolo doteraz upravené. Stojí za tým takzvaná Bund-Länder-Arbeitsgruppe der Justizministerien (Bund-Länder-Kommission für Informationstechnik in der Justiz [BLK] Arbeitsgruppe IT Standards in der Justiz) (Komisia spolku a spolkových krajín pre informačné technológie v justícii – pracovná skupina pre IT štandardy v justícii). Aký úrad alebo úrady sú príslušné pre adresárovú službu EGVP alebo BeBPo alebo dokonca nevyhnutnej sústavy serverov, nie je známe ani zdokumentované.
- 16 Neexistuje ani žiadna primeraná zákonná alebo iná písomná úprava medzi súdmi a úradmi, ako to stanovuje článok 26 všeobecného nariadenia o ochrane údajov, ktorá má stanoviť povinnosti. Ani v spolkových krajinách, ktoré si podľa svojho právneho poriadku zvolili model spoločného konania, neexistuje primeraný postup, ktorý je v súlade s ochranou údajov. V Hesensku je dokonca v nariadení upravené, že elektronická schránka môže byť prevádzkovaná výlučne na serveroch „ dátového centra“ justície, teda na Hessische Zentrale für Datenverarbeitung (HZD) (Hesenská centrála pre spracovanie údajov). HZD pritom nie je súčasťou justície a ako sprostredkovateľ je nanajvýš spracovateľom podľa článku 28 všeobecného nariadenia o ochrane údajov.

- 17 Známe je len to, že v skutočnosti Landesamt für Datensicherheit in Nordrhein-Westfalen (Krajinský úrad pre bezpečnosť údajov v Severnom Porýní-Vestfálsku, Nemecko) je príslušný ako „sprostredkovateľ“ pre administráciu a prevádzku centrálneho serveru S.A.F.E. ID SAFE má byť nezmeniteľné a len raz pridelené (k tomu pozri SAFE – http://www.egvp.de/Drittprodukte/SAFE_Abbildungsvorschrift_SAFE_ID_Stand_Dez_2014.pdf). Navyše schránky v EGVP sú označené jednoznačným identifikačným číslom (takzvaným ID Govello). Pokiaľ je vnútroštátnemu súdu známe, tieto identifikačné čísla sú registrované v adresárovej službe, o ktorú sa stará Severné Porýnie-Vestfálsko (IT-NRW). Kto je však v skutočnosti zodpovedný za pridelenie ID Govello vo vzťahu spolku a spolkových krajín, nie je upravené.
- 18 Nie je známe na akom základe ochrany osobných údajov sa prevádzkuje EGVP. K otázke o dohode podľa článku 26 všeobecného nariadenia o ochrane údajov sa žalovaná odmietla vyjadriť a predložiť ju. V tejto súvislosti je sporné, či prostredníctvom takzvanej osobitnej elektronickej schránky úradov z nedostatku určení povinností podľa článku 26 všeobecného nariadenia o ochrane údajov môže dôjsť k zákonnému zaslaniu. To aj v súvislosti s bezpečnosťou údajov, keďže žiaden z dokumentov nie je pri zasielaní zašifrovaný.
- 19 To, či sa podľa momentálne platného práva pre osobitnú elektronicú advokátsku schránku musí použiť koncové šifrovanie, nie je podľa názoru vnútroštátneho súdu rozhodujúce. Prínajmenšom v Hesensku existuje medzi sprostredkovateľom, HZD, a jednotlivým súdom – teda aj Verwaltungsgericht Wiesbaden (Správny súd Wiesbaden, Nemecko) – šifrovanie zasielaných správ.
- 20 Na tom však v prejednávanej veci nezáleží, keďže postup zodpovedá postupu zasielania mailom. V súvislosti s internetovou službou Gmail Súdny dvor rozhodol, že nejde o komunikačnú službu, keďže služba nezahŕňa prístup na internet, ktorý nespočíva úplne alebo prevažne v prenose signálov v elektronických komunikačných sieťach, a teda nie je „elektronickou komunikačnou službou“ (rozsudok z 13. júna 2019, C-193/18, ECLI:EU:C:2019:498). V prípade EGVP teda nejde o službu, na ktorú sa vzťahuje smernica 2002/58/ES (článok 2 ods. 4 všeobecného nariadenia o ochrane údajov). V dôsledku toho platí všeobecné nariadenie o ochrane údajov s následkom, že EGVP a následný postup sa má zaznamenať v podobe záznamov spracovateľských činností a musí sa dohodnúť jednotlivá zodpovednosť ako postup s viacerými prevádzkovateľmi podľa článku 26 všeobecného nariadenia o ochrane údajov. Tu chýbajú obe. Preto existujú pochybnosti o zákonnosti zasielania údajov.
- 21 V prípade EGVP ide o postup používaný justičnou správou, ktorý možno priradiť k výkonnej moci, a žalovanou, ktorá je rovnako súčasťou výkonnej moci. Žalovaná má teda podľa presvedčenia súdu zabezpečiť, aby elektronický postup zasielania podaní a spisov bol v súlade so všeobecným nariadením o ochrane osobných údajov.

- 22 Pre vnútroštátny súd preto v rámci súdnej právomoci vzniká otázka, ako sa má zaobchádzať s údajmi, ktoré boli doručené prostredníctvom systému EGVP pomocou úradnej schránky, ak postup EGVP a s tým spojené spracovanie údajov ako také nezodpovedá všeobecnému nariadeniu o ochrane údajov.
- 23 Vnútroštátny súd má v rámci súdnej právomoci rešpektovať a dodržiavať všeobecné nariadenie o ochrane údajov.
- 24 Nemá vplyv na zákonnosť spracovania údajov justičnou správou, keďže to sa nachádza mimo „súdnej právomoci“ a patrí do exekutívy. Vnútroštátny súd však musí rešpektovať a dodržiavať európske právo. Ak ho porušujú účastníci konania, použitie údajov súdom by nemalo byť dovolené, keďže súd sa v opačnom prípade zúčastňuje na protiprávnom spracovaní údajov. V predmetnom prípade akoby nestačilo, že žalovaná vzhľadom na doterajší písomný styk pravdepodobne (vedome) porušuje ustanovenia práva Únie.
- 25 Nejde ani o situáciu, ktorá by odôvodňovala súdne použitie podľa článku 17 ods. 3 písm. e) všeobecného nariadenia o ochrane údajov na preukazovanie, uplatňovanie alebo obhajovanie právnych nárokov žalovanej. Údaje síce slúžia žalovanej na splnenie právnej povinnosti, ktorá vyžaduje spracovanie podľa práva Únie alebo členských štátov, ktoré sa na prevádzkovateľa vzťahuje, alebo na splnenie úlohy realizovanej vo verejnom záujme alebo pri výkone verejnej moci, ktorou je správca poverený, článok 17 ods. 3 písm. b) všeobecného nariadenia o ochrane údajov. Tým by sa však zároveň dlhodobo legalizovalo konanie, ktoré je v rozpore s právom ochrany údajov.
- 26 V dôsledku toho majú predložené otázky osobitný význam, pokiaľ ide o vykonávanie všeobecného nariadenia o ochrane údajov v súdnom konaní. Cieľ podľa článku 1 ods. 2 všeobecného nariadenia o ochrane údajov, a síce podpora základných práv a slobôd fyzických osôb, najmä ich práva na ochranu osobných údajov, by bol zmarený.
- 27 V tejto súvislosti by sa aspoň v prípade, že odpoveď na prvú otázku bude záporná, mohlo vyžadovať rozhodnutie dotknutej osoby alebo lepšie výslovný súhlas dotknutej osoby – tu žalobcu, aby sa jej údaje mohli použiť v súdnom konaní napriek nezákonnému spracovaniu z formálneho hľadiska.
- 28 To by však malo za následok, že v prípade odmietnutia by sa údaje, ktoré žalovaná spracovala a ktoré boli predložené v podobe takzvaného elektronického úradného spisu MARIS, nesmeli na súde spracovať (použiť). To by ďalej malo za následok, že by neexistoval základ pre rozhodovanie až do splnenia povinnosti vyhotovenia záznamu. Pôvodné rozhodnutie žalovanej by muselo byť vždy zrušené. Až do splnenia povinnosti vyhotovenia záznamu by sa nemohlo rozhodnúť o požadovanom azylovom statuse.